

ΕΚ ΤΟΥ ΑΠΕΙΡΟΥ ΤΩΝ ΣΚΕΨΕΩΝ

Τ Α Β Ι Β Λ Ι Α

ΠΡΩΤΟΣ και πανύψιστος τῶν συγγραφέων, αὐτὸς οὗτος ὁ σοφὸς τοῦ κόσμου Δημιουργός, ἐδωρήσατο εἰς προνομιούχά τινα πνεύματα τὴν χάριν τοῦ νὰ ἵπτανται, νὰ διατρέχωσι τὸ ἀχανές, ν' ἀνιχνεύωσιν αὐτό, και διατυπώσι τὰ πορίσματα τῶν ποικίλων αὐτῶν ἀνὰ τὸ Σύμπαν ἐξερευνησέων, δι' ἰδεῶν σαφῶν, ἐπὶ φύλλων χάρτου, διηυθετημένων ἐπὶ τῷ αὐτῷ, και συνημολογημένων στερωῶς, τὰ ὁποῖα ὀνομάζομεν βιβλία.

Ταῦτα προωρίσθησαν ὅπως διευκολύνωσι τὴν ἀνάπτυξιν και διαμόρφωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἐπιταγύνωσι τὴν τάσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν πρόοδον, και διανοίξωσι τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν σχετικὴν εὐτυχίαν.

Ὅταν ἀνοίξῃ τις βιβλίον, πάντως θὰ εὔρη μίαν πτέρυγα ὑφ' ἧς ὠθούμενος θ' ἀνέλθῃ εἰς τὰ ὕψη· ἐκεῖ ἡ ψυχὴ ἐλευθέρως πετώσα θ' ἀπομυζήσῃ εὐγενές τι, κάτι θίγον τὴν ἑαυτοῦ ὑπαρξιν, κάτι, δυνάμενον νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν εὐδαίμονα σταδιοδρομίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐκαστον γράμμα τοῦ Ἀλφαβήτου ἐνέχει και μίαν ἀρετὴν· ἐκάστη συλλαβὴ μίαν ἀρχὴν ἐννοίας τινός· ἐκάστη λέξις ἀναδίδει λάμπιν θερμοουργῶς ἐπιδρῶσαν ἐπὶ τοῦ πνεύματος. Ἡ καρδιά βαθμιαίως διανοιγομένη ὑπὸ τὴν σώτειρα ταύτην λαμπηδόνα, σχηματίζει τὰς ὠραίας ἐκείνας ὁμάδας, τὰς ἐκδηλουμένας διαφοροτρόπως, ἄς ὀνομάζομεν ἀρετάς.

Ἄλλ' ἡ θεὰ τῶν βιβλίων, δὲν γεννᾷ εἰς πάντας ὅμοια συναισθήματα. Τὰ βιβλία, διδακτικὰ ἢ τερπνά, διάφορον παράγουσιν ἐντύπωσιν, εἰς τοὺς λαμβάνοντας αὐτά. Τὸ παιδίον, κρατοῦν Ἀλφαβητάριον, δὲν δειλιᾷ· τὸ

πρὸ αὐτοῦ ἄγνωστον, δὲν ἐμπνέει αὐτῷ φόβον ὡς εἰς ἄλλους καιροῦς. Σήμερον ἡ ποικιλία τῆς διδασκαλίας δὲν ἀφίνει τὴν φρικὴν νὰ ἀπλώσῃ μέλαιναν σκιάν ἐπ' αὐτοῦ, φοβίζουσιν τὸ μικρόν. Ὁ πόθος τοῦ νὰ μάθῃ αὐτὸ πλείονα ἢ οἱ μετ' αὐτοῦ συνδιδασκόμενοι μικροὶ σύντροφοὶ του, ἡ γεννωμένη αὐτῇ ἄμιλλα, καθιστᾷ διὰ τὸ παιδίον, τὸ βιβλίον γελόεν, ἀντικείμενον ἀπολαύσεως. Ἐνῷ τούναντίον, ἐφόσον προβαίνει ἡ ἡλικία, ὁ παῖς ἢ ἡ παιδίσκη, ἀντιλαμβάνεται ἀπὸ ἄλλης ἀτόψεως τὴν ἀξίαν τῶν βιβλίων· μεταξὺ τῶν γραμμῶν του διαβλέπει τὴν ὠφελειαν· ἐκ τῶν μελανῶν ἐκείνων στοιχείων, ἀπεκδέχεται νοερά φῶτα, ἀναμένει ποινάς, ἐὰν δὲν ἐπιδοθῇ εἰς τὴν κατανόησιν αὐτῶν, ἀμοιβάς δὲ διὰ τὴν ἐπίδοσίν του, βαθμούς, προαγωγὴν, πλοῦτον γνώσεων, ἐγκατάστασιν κοινωνικὴν.

Ἡ θέα τοῦ βιβλίου διὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν δὲν εἶναι διόλου εὐχάριστος. Ἄνωθεν αὐτοῦ περιίπταται διαρκῶς τὸ φάσμα τοῦ ἐπιμελητοῦ, τοῦ διδασκάλου, τοῦ καθηγητοῦ, τοῦ ἐπόπτου μὲ τὸ σοβαρὸν ἐκεῖνο καὶ ὡσεπιτοπολὺ ἐπιπληκτικὸν ὕφος, μὲ τὴν πένναν εἰς τὴν χεῖρα, ἐτοίμου νὰ χαρακτηρίσῃ δι' ἑνὸς σημείου τὴν ἐπιμέλειαν ἢ ἀμέλειαν τοῦ παιδός· τοῦτο ἀποτελεῖ ἕν σημεῖον, ὅπερ λίαν βαρύνει εἰς τὴν μαθητικὴν πλάστιγγα, ὑπὲρ ἢ κατὰ.

Ἐν ἡλικίᾳ καθ' ἣν ὁ παῖς ὀργᾷ δι' ὅλων αὐτοῦ τῶν δυνάμεων εἰς παίγνια, ἐπιβάλλουσιν εἰς αὐτὸ τὴν μελέτην· θέτουσι πρὸ τῶν ὀμμάτων του γριφώδη ζητήματα, τὴν ἐπίλυσιν τῶν ὁποίων ζητοῦσιν ἀπὸ τὰς σοφὰς σκέψεις τοῦ ὕδαρου ἔτι ἐγκεφάλου του. Πῶς νὰ μὴ προξενήσῃ αὐτῷ τὸ βιβλίον ῥίγος; Ἀλλοίμονον ὅμως, ἐὰν πέσῃ εἰς χεῖράς του τευχός τι διηγημάτων! Αὐθωρεὶ θὰ ἐξευρεθῇ ὁ χρόνος τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ, παραγκωνιζομένου παντός ἄλλου μαθήματος, καὶ θὰ καταφαγωθῇ.

Ὅποῖαν δὲ θέσιν καταλαμβάνουσιν εἰς τὴν ἐκτίμησιν πάντων αἱ μυθιστορίαι, αἱ Ποιήσεις, καὶ πᾶν βιβλίον δυνάμενον νὰ τέρψῃ τὰς ἀνιάρας τοῦ βίου ὥρας! Ὅσον ἐπιβλαβῆ γίνονται ἀναγινωσκόμενα εἰς ἡλικίαν καθ' ἣν δὲν ἐσχηματίσθη εἰσέτι ἡ κρίσις καὶ δὲν ἐμόρφωσε πεποιθήσεις, ἐπὶ τοσοῦτον ἀποβαίνουνσι γλυκύθυμα, ὅταν ὡς ἀποστολὴν ἔχουσι τὴν κατεύνασιν τῆς μελαγχολίας, τὴν προσωρινὴν λήθην τῶν καταθλιπτικῶν τοῦ βίου φροντίδων, ἢ καὶ τὴν πλήρωσιν τῶν ὥρων τῆς ἀργίας εἰς τοὺς εὐτυχοῦντας. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, τὰ βιβλία λαμβάνονται ἀνὰ χεῖρας μετὰ ζωηροῦ πόθου, δένονται πολυτελῶς, ὥστε πολλάκις ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ περιβλήματος νὰ σχηματίζωμεν προκαταρκτικὰς ἐντυπώσεις περὶ τῶν ἔνδον διαλαμβανομένων, περὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν σκηνῶν, περὶ τῆς πλοκῆς ἐν γένει, συνοψίζοντες ταῦτα εἰς τὴν φράσιν «θὰ

ἦναι ὥραϊον ἀφοῦ τὸ περιπειθήθησαν τόσον». Καὶ ἡ κρίσις δὲν ἐξάγεται ἐσφαλμένη· εἰς τὸ περιεχόμενον ἀνευρίσκωμεν στιγμὰς ἀρρήτου συγκινήσεως, γλυκείας ρέμβης, καὶ ἐνιαχοῦ ὑπερβαλλούσης συμπαθείας πρὸς τὰ δρωῦντα πρόσωπα.

Περὶ ἐπιστημονικῶν βιβλίων ἐλάχιστα δύναμαι νὰ εἶπω· ἐὰν ὅμως κρίνω ἐκ τῆς ἐπ' αὐτῶν προσηλώσεως τῶν ἀναγνωστῶν, σχηματίζω ἰδέαν ὅτι οἱ ἐν αὐτοῖς τὰ μυστήρια τῶν ἐπιστημῶν διερευνῶντες, μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἱερᾶς, οὕτως εἰπεῖν, συνοχῆς λαμβάνουσιν αὐτὰ πρὸς μελέτην, προσδοκῶντες νὰ διανοιγῶσι πρὸ αὐτῶν κόσμοι ὅλοι σοφίας καὶ γνώσεων, ἃς ἐν οὐδενὶ τεμαχίῳ γεγραμμένου χάρτου, ἠδυνήθησαν ν' ἀνεύρωσι. Διεξερχόμενοι ταῦτα μετ' ἐπιστάσις, ἐξαρτῶσιν ἐξ αὐτῶν τὸ μέλλον, τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν των, καὶ τὴν φήμην αὐτῶν ἐν τῷ ἐνεργῷ τῆς ἐπιστήμης σταδίῳ. Ὀλίγιστοι θὰ ὑπάρχωσιν, οἱ εἰς μελέτην ἐπιστήμης τινὸς ἐγκύπτοντες, οἱ μὴ συγκινούμενοι πρὸ τῆς θεᾶς ἐπιστημονικοῦ τινος τόμου, οἱ μὴ ἀσχάλλοντες πρὸ τῆς ὀλιγωρίας τῶν ἀπαθῶς προσβλεπόντων τοὺς ἱεροὺς αὐτοὺς παράγοντας τῆς εὐτυχίας τοῦ ὅλου βίου.

Ἄλλὰ, πρὸ ἐνὸς καὶ μόνοι τόμου, τοῦ κατ' ἐξοχὴν βιβλίου. πάντες ἀποκαλύπτονται εὐλαβῶς καὶ οἰονεὶ μετὰ τρόμου . . . . . τοῦ *Κώδηκος*. Ἡ λέξις αὕτη ἐγκλείει ὀλόκληρον τὴν ἐξέλιξιν τῆς κοινωνίας, καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἄρμα, ἐφ' οὗ φερομένη ἡ θεὰ Δικαιοσύνη διανέμει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ δῶρα τοῦ Νόμου τοῦ μεγάλου αὐτοῦ κυριάρχου τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως.

Ὅλος ὁ βίος παρελαύνει πρὸ τῆς λέξεως *Κώδηξ*. Πᾶσα σκηνὴ τῆς ζωῆς εὐρίσκει ἐν αὐτῷ ἀπήχησιν, πᾶσα ἐκδήλωσις αἰσθήματος, τὴν ἀνταπόδοσίν της. Ἀναγινώσκω τὴν λέξιν ταύτην, καὶ πρὸ ἐμοῦ ἐμφανίζεται ὡς ἐν φαντασμαγορίᾳ, αἰθουσα εὐρεία, μετὰ τὰς ὑψηλὰς ἑδρας της καὶ τὰς σοβαρὰς τῶν δικαστῶν μορφάς, τὸ πρὸ αὐτῶν Εὐαγγέλιον, καὶ ὡσεὶ συμπλήρωμα τῆς ὅλης σκηνογραφίας, ἀναφαίνονται αἱ ὠχραὶ τῶν κατηγορουμένων μορφαί, αἱ ἀνήσυχοι τῶν συνηγόρων, αἱ φιλοπερίεργοι τοῦ ἀκροατηρίου.

Καὶ ἡ ἀνέλιξις βαίνει πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν πάντων φρικαλέαν ἐπενέργειαν τοῦ *Κώδηκος*, καὶ ἡ φαντασμαγορία ἐπιτείνεται. Ἡ γυναικεία φαντασία μου μετὰ τρομῶδους πτήσεως διέρχεται τὰς σιδηροφράκτους τῶν φυλακῶν θύρας! Εἰς ἀνήλικα διαμερίσματα, διαβλέπει ἀνθρώπινα ὄντα ἅτινα ἐσφαλόν, ἐκακούρησαν, καὶ ἐξαρτῶσι τὴν τύχην των ἀπὸ τῆς σιδηρᾶς αὐτῆς λέξεως, ἀπὸ τοῦ ἀδεκάστου τούτου βιβλίου.

Εὐρῶς περικαλύπτει τὰς ψυχὰς τῶν ἐρπόντων εἰς τὰς ὑγρὰς τῶν φυλακῶν τρώγλας, ὡς καὶ τοὺς τοίχους τούτων, καὶ τὰς σκοτεινάς αὐτῶν

γωνίας. Μόνη δὲ ἡ ζωογόνος ἀκτίς, ἣν θὰ ἐκπέμψῃ ὁ Κώδηξ δύναται νὰ ἐξαλείψῃ τὸν ἐπικαθήμενον εὐρώτα καὶ ἀπὸ τῶν τοίχων καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν.

Φθάνω εἰς τὴν ὑψίστην τοῦ Κώδηκος δύναμιν, ἣν ἐκδηλοῖ διὰ μιᾶς ἀποτροπαίου λέξεως «θανατωθῆτω». Καὶ πάλιν ἡ φαντασία ὀργᾶ πρὸς συγκινήσεις ὑψίστας, καὶ εἰσχωρεῖ εἰς τὸ τελευταῖον ἐνδιαίτημα τῶν καθειργμένων, τὸν Κλωβόν, καθ' ἣν στιγμὴν ἀνοίγεται οὗτος ὑπὸ ἀνθρώπου θνητοῦ, ἀπαισίας μορφῆς, φυλάσσοντος διὰ τρομακτικοῦ μεγέθους καὶ βάρους κλειδῶν, μίαν ἀνθρωπίνην ὑπαρξίν. Κρότος ἀλύσεων ἤχει εἰς τὰ ὠτά μου, καὶ βήματα συρόμενα φέρονται παρὰ τὸ πλευρὸν φρικαλέου τὴν ὄψιν ὄργανου. Καὶ πάλιν ὁ Κώδηξ ἀνοίγεται, καὶ εἰς αὐτοῦ ὀρισμός, ἀναβιβάζει ἐπὶ τοῦ δικαιοδότη ἐργαλείου, τὸ τελειότερον δημιούργημα τοῦ Πλάστου . . . τὸν ἀνθρωπον . . . καὶ ἀποκόπτει τὸ νῆμα τοῦ βίου αὐτοῦ.

Φρίσσω καὶ κλείω τοὺς ὀφθαλμούς· ἡ ἐνώπιόν μου ἐξελιχθεῖσα φρικῶδης εἰκῶν . . . διαλύεται! πλὴν ὁ Κώδηξ παραμένει βιβλίον χαλκέντερον.

Ἀναχρονίζω τὰς σκέψεις μου. Τὸ ὄλον ἀνθρώπινον δράμα, ὡς ἀπαρχὴν καὶ ἀφειτηρίαν ἔχει τὸ βιβλίον. Πρὶν ἢ ὁ νοῦς προσδράμῃ εἰς τὴν πανσθενῆ ἀρωγὴν του, εὐρίσκειται ἐν πλήρει σκοτίᾳ· ἐν τῷ κόσμῳ βαδίζει ψηλαφητέ, μηδὲν ἐνοῶν ἐκ τῶν ἠθικῶν, ψυχικῶν καὶ φυσικῶν συνθηκῶν. Αἱ γνώσεις του εἶναι ἀρχέγονοι, προσομοιάζουσαι πρὸς εὐτελες θεῖον, ὅπερ διὰ τῆς τεχνικῆς ἐπεξεργασίας μέλλει ν' ἀναδώσῃ περίλαμπρον φλόγα. Διὰ τῆς θερμότητος αὐτῆς, ὁ ἐκ τοῦ βιβλίου ῥιφθεὶς σπόρος ἀναβλαστάνει, καλλιεργεῖται, καρποφορεῖ, καὶ μεταβάλλει εἰς χρυσὸν τὸν σίδηρον τοῦ ἀρότρου, διαμορφῶν ὡτῶ τὸν τέλειον ἀνθρωπον . . .

(Σεπτέμβριος 1909)

ANNA N. ΣΕΡΟΥΪΟΥ

